

DEVİRİM VE CEPHE SORUNU ÜZERİNE

Olağanüstü İl Temsilcileri Toplantısı'nın açılış konuşmasının Çark Başak'ta yayınlanan geniş özeti, 9 Şubat 1980.

Yoldaşlarım!

Birkaç ay önce açtığımız genel tartışmayı bu toplantıyla kesin olarak noktalamış bulunuyoruz. Bundan önceki İl Temsilcileri Toplantısı'yla tartışmanın Örgüt tarafından, üyeler tarafından sürdürülmesini noktalamış oluyorduk; şimdi size sunulmuş olan raporun son biçimiyle tartışmayı kesin sonuca getirmiş, orada bağlamış ve bu anlamda genel tartışma dönemini sona erdirmiş bulunmaktayız.

Rapor, girişte de belirtildiği üzere, esas itibarıyla daha önce size sunulmuş olan Merkez Yönetim Kurulu raporuna dayanmaktadır. Yani ayrıca ele alınmış, yeni baştan ele alınmış, yeni bir rapor değildir. Eleştiriler ışığında, Merkez Yönetim Kurulu'nun kendisinin de katıldığı eleştiriler ışığında değişmeler yapılmıştır, eklenmeler yapılmıştır; ama rapor, önemli bölümlerinde daha önce sunmuş olduğumuz raporla aynıdır. Ben bu konuşmamda, raporda üzerinde pek durulmamış, ama zihinlerde bir soru yaratabilecek olan konular üzerinde duracağım.

Raporun başında Türkiye'nin siyasal durumu üzerinde duruluyor. Bu durumun analizini burada yapacak değilim, rapora bırakıyorum. Yalnız Türkiye'nin içinde bulunduğu, en geniş anlamda siyasal, -ekonomik dahil- durum söz konusu edildiğinde, bu durumun bizim bu tartışmada en çok üzerinde durulan konulara ilişkin tarafları var. Bu tartışmada birçok sorunlar üzerinde durulmakla beraber, hepiniz de herhalde farkındasınızdır, en çok, önemle vurgulanarak üzerinde durulan konular, cephe sorunu, yani güç ve eylem birliği ve işçi sınıfının politik örgütünün tekleşmesi sorunudur. Bunlara ilişkin olarak da sosyalist devrim sorunudur. Bu konular, içine girdiğimiz siyasal durumla yakından ilişkilidir.

Ötedenberi vurguladık, Türkiye'nin derin bir bunalım yaşadığı günümüzde faşizme karşı mücadele ivedilik ve öncelik kazanmıştır diye, ama 1 Ocak muhtırası ve Demirel hükümetinin kurulmasıyla bu sınıfsal mücadeleyi yoğunlaştırma zorunluluğu daha da ön plana çıkmıştır. Güç ve eylem birliğini pekiştirmek, giderek cephe kurulmasını, bazı arkadaşların kullandığı deyimle, cephenin örülmesini gerçekleştirmek sorunu daha da güncellik kazanmıştır, daha da ön plana çıkmıştır.

Program ve Sosyalist Devrim Üzerine; Aslolanı Başa Koymak

Programımızdaki sosyalist devrim konusunun iki tür yanlış anlaşılmaya uğradığı görülmektedir: Birisi, Türkiye İşçi Partisi Programı sosyalist devrim diyor, öyleyse Türkiye İşçi Partisi demokratik hedefleri ve görevleri, bunlar uğrunda mücadeleyi dışlıyor görüşü, iddiasıdır. Faşizmin yenilgisini dahi sosyalist devrim gününe, aşmasına erteliyor yakıştırmasıdır. Diğer iddia ise bunun tam tersi; Türkiye İşçi Par-

tisi Demokrasi Bildirgesi, Örgütlü Birleşik Güç Yenilmez, Plan'ın sunuş yazısı gibi belgeleriyle esas programından ayrılıyor, milli demokratik devrim çizgisine kayıyor, iddiasıdır. Bu her iki iddia da yanlıştır. Türkiye İşçi Partisi gerçekten, programında “devrim gündeme geldiğinde sosyalist devrim olacaktır” diyor. Ama sosyalist devrimi bugünden yarına gerçekleşecek bir olgu olarak ortaya koymuyor. Veya sosyalist devrim olacaktır diyerek demokratik, anti-emperyalist hedefleri de içeren en geniş anlamda demokratik mücadeleyi dışlamak şöyle dursun, hiçbir şekilde kısıtlamıyor bile. Programımızda baştan aşağı bu tutumun ifadeleri vardır. Partimiz hem demokratik hedefleri, görevleri, hem de bunlar uğrunda birleşik bir mücadele sürdürülmesi gereğini öngörüyor. Programımızın 2. bölümü, Temel Görevler bölümü ele alındığında görülüyor ki, dört başlık altında mücadele hedefleri, demokratik hedefler, 33 paragraf içinde toplanmıştır. Ve her bir paragraf ayrı bir demokratik hedefe, ayrı bir demokratik göreve işaret etmektedir. Bu kadar ayrıntılı ve somut olarak demokrasi mücadelesinin hedefleri ve görevleri ele alınmıştır.

Türkiye İşçi Partisi Programı, eylem ve güçbirliği konusunu da gözardı etmiş değildir; cephe sorununu gözardı etmiş değildir. Yakın stratejik hedef olarak, sosyalist devrime kadar olan sürede bir demokratik iktidar olasılığını reddetmiş değildir; reddetmek şöyle dursun, programın yürüttüğü mantığa baştan sona kadar baktığımız zaman bu demokratik görevlerin yerine getirilmesi konusunda bir ortak iktidar ihtimalinin de öngörüldüğü ileri sürülebilir. Programın 2. bölümünde sözünü ettiğim 33 paragraf halinde 33 demokratik mücadele hedefi ve görevi ortaya konduktan sonra o bölüm şu sözlerle sona ermektedir: “Türkiye İşçi Partisi, bu somut hedeflerin gerçekleştirilmesi, demokratik hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi, ülkenin demokratikleşmesi ve emperyalizmin geriletmesi için tüm demokratik olanakları sonuna kadar kullanarak mücadele eder. Türkiye İşçi Partisi, bu hedefler etrafında bütün anti-emperyalist ve demokratik güçlerin dayanışmasını ve eylem birliğini sağlamayı görev bilir.”

Görülüyor ki, daha ilk belgemiz, Demokrasi Bildirgesi, Örgütlü Birleşik Güç Yenilmez broşürüne, Plan'ın sunuş yazısına dahi gelmeden önce, daha ilk kuruluş anında, Partimiz, Programıyla demokratik mücadelenin gereğini, görevlerini, hedeflerini ortaya koymuş ve bütün antiemperyalist, demokratik güçlerin dayanışmasını ve eylem birliğini öngörmüş, bunu sağlamayı görev bilmiştir.

Ayrıca, demokratik görevler Programda ön plana da alınmıştır. Programda özellikle siyasal demokratik görevlerin öncelik kazandığını belirten parçalar vardır. Bilhassa politik demokratik görevler, mücadelemizin güncel, ivedi sorunlarıdır, denilmekte ve hemen arkasında demokratikleşme sürecinin sadece politik demokratikleşmeyi kapsamadığı, toplumun tüm alanlarında demokratikleşme sürecinin geliştirilmesi gereği belirtilmektedir.

Şimdi burada sosyalist devrim ve devrim aşaması konusuna değinelim. Gerçekten Türkiye İşçi Partisi Programı, devrim gündeme geldiğinde bu sosyalist devrim olacaktır, diyor. Ama devrimin bugünden yarına gerçekleşeceğini söylemiyor, “gündeme geldiğinde” diyor. Bu gündeme geliş uzun bir süre alabilir. Bu süre içinde antiemperyalist, antifaşist mücadele yürütülecek, bunların hedeflerine yönelik bir mücadele verilecektir. Yalnız burada önemli bir nokta var: Demokratik

ve antiemperyalist mücadelenin önceliği, ivediliği, güncelliği tanınmakla beraber, bu, zaman açısından mutlak bir öncelik ifade etmiyor. Yani önce demokratik ve anti-emperyalist hedefler için çalışacağız, onlar gerçekleşecek, ondan sonra sosyalizm için mücadeleye girişeceğiz anlamına gelmiyor. Bu anlama gelmediği daima tekrarladığımız şu slogandan da bellidir: “Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütünselliği”. Bunlar şüphesiz özdeş mücadele yönleri değil, ama bunlar birbirleriyle sıkı sıkıya bağlı, birbiri içine geçmiş olan mücadele yönleridir. Demokratik mücadeleyi sosyalizm perspektifinde yapmakla, böyle bir perspektif göz önüne alınmadan yapmak ve yürütmek arasında çok köklü, çok derinden bir fark vardır.

Bütün işçi sınıfı partileri ve bu arada Türkiye İşçi Partisi, işçi ve emekçi kitlelerin güncel sorunlarıyla meşgul olurlar. Kitlelerin güncel sorunlarını çözmek için mücadele verirler, ama hiçbir işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi ve bu arada Türkiye İşçi Partisi, bu mücadele alanında takılıp kalmaz. Ufkunu, mücadele ufkunu demokrasi ve anti-emperyalizm çizgisiyle kapatıp sınırlamaz. Demokratik mücadeleyi, antiemperyalist hedefleri de kapsamak üzere demokratik mücadeleyi, daima sosyalist devrimi, sosyalizme erişmeyi öngörerek, onu başa alarak yapar. Kitlelerin güncel ivedi sorunlarıyla meşgul olmayı, bu sorunlara çözüm getirmeyi, o kitlelerle kenetlenilemek ve o kitleleri elinden tutup daha yüksek bilinç düzeylerine yükseltmek için kullanır. Demokratik ve antiemperyalist mücadelesini yürütürken gerçek, nihai hedefin sosyalizm olduğunu bir an bile gözardı etmez. Böyle bir tutumu vardır demokratik mücadelede. Programımızda denmektedir ki, Türkiye İşçi Partisi’ni diğer sol veya sosyalist platformdaki hareketlerden ayıran nokta budur; bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütünselliğinin önemli bir unsuru, budur.

Milli Demokratik Devrim Konusu Üç Ayrı Planda Ele Alınabilir

Buna ilişkin olarak geçmişte ve bugün, Sosyalist Devrim ve Milli Demokratik Devrim tezleri tartışılmıştır ve tartışılmaktadır. MDD meselesi üç ayrı planda ele alınabilir: Birincisi, MDD deyimini kullanıldığında, kastedilen, özellikle 2. Dünya Savaşı’ndan sonra bağımsızlığını kazanmış ülkelerin durumudur. Bunlar, genelinde henüz kapitalizm öncesi durumda olan, kapitalist gelişmeler başlamış olsa bile, hâkim üretim ilişkisinin pre-kapitalist, kapitalizm öncesi olduğu, feodal ilişkilerin ağır bastığı toplumlardır. Demokratik Devrim’in amaçları, hep bilindiği gibi, 1905’lerden itibaren, otokrasinin devrilmesi, 8 saatlik işgününün kabulü, seyahat özgürlüğü gibi demokratik talepler ve görevlerdir. Bugün pre-kapitalist ilişkilerin hâkim olduğu ve yeni bağımsızlığına kavuşmuş toplumlar için de bir MDD aşaması öngörülmektedir; ve otokrasinin ortadan kaldırılması, işgününün 8 saate indirilmesi gibi taleplerin yanısıra, genelinde işçi ve emekçi kitlelerin yaşam düzeyini yükseltmek, yoksul köylüler lehine bir tarım ve toprak devrimi yapmak, ekonominin kalkınmasını sağlamak için devlet sektörünü geliştirmek gibi öğeler de eklenmiş bulunuyor. Dediğim gibi bu anlamda MDD, kapitalist gelişmeleri başlamış olsa bile, hâkim niteliği itibariyle kapitalizm öncesi durumunda olan feodal ilişkilerin hâkim olduğu, özellikle 2. Dünya Savaşı’ndan sonra bağımsızlığını kazanmış olan eski sömürge ülkeleri için söz konusudur. Bu çeşit bir milli demokratik devrimin Türkiye açısından aşıldığı, artık söz konusu olmadığı, programın deyimiyile, “esas itibariyle yapılmış” olduğu

bir gerçektir ve şimdi yapılan demokratik devrim ve sosyalist devrim tartışmalarında sorun, benim izleyebildiğim kadarıyla, bu planda ele alınmamaktadır.

Ama şimdi başka bir demokratik devrim olasılığından bahsedilmektedir. Kimi yerlerde bir demokratik devrim aşamasından -ayrı bir devrimden değil- söz edilmekte, kimi yazılarda ise bir devrim söz konusu olmadan, ortak bir demokratik iktidar, bir "ileri demokrasi" kısa vadeli stratejik hedef olarak ileri sürülmektedir. Bu tez, özellikle gelişmiş kapitalist ülkeler için söz konusudur. Gelişmiş kapitalist ülkelerde bilindiği gibi tekelleşme son aşamasına varmıştır denecek kadar ilerlemiştir. Buralarda tekeldışı burjuvazi ile tekelci burjuvazi arasında derin ayrımlar ve çelişkiler vardır. Tekeller sadece işçi sınıfını sömürmekle kalmayıp, tüm emekçi sınıfları ve tekeldışı burjuvaziyi kendi hegemonyası altına almakta, onları baskı altında tutmakta, onların elinde toplanan artık-değerin gittikçe büyüyen parçalarını kendisine kanallandırmakta, kendisi bunlara sahip çıkmaktadır. Onun için bu durumda bir demokratik devrim, ya da bir demokratik iktidar söz konusudur, deniliyor.

Gerçekten de gelişmiş kapitalist ülkelerde tekeldışı burjuvazi ile tekelci burjuvazi arasında bir ayrım, gittikçe büyüyen bir çelişki olduğu görülüyor; bu tesbit doğrudur. Ama tekeldışı burjuvazinin tekellere karşı mücadeleye ne derecede katılabileceği, veya katılmasının sağlanabileceği ayrı bir tartışma konusudur. Tekeller hiç şüphesiz küçük ve orta boydaki sanayileri durmadan öğütmekte, ya iflase sürüklemekte veya şirketlerin birleşmesi yoluyla özümsemekte, kendisi içinde eritmektedir. Ama görüyoruz ki, en gelişmiş kapitalist ülkelerde dahi orta ve küçük sanayi işletmeleri tümüyle ortadan kalkmış değildir. Tekelci kapitalizm, tekeller, bir yandan küçük ve orta burjuvaziyi durmadan baskısı altına alıp eritmektedirler; diğer taraftan da kendilerine bağımlı yan sanayiler, yan işletmeler halinde bu küçük ve orta sanayi kesimini yeniden üretmektedirler. Ayrıca, Programımızda belirttiğimiz üzere, tekeldışı da olsa, orta ve küçük burjuvazi ile işçi sınıfı arasında emek-sermaye temel çelişkisi vardır. Bundan başka, bu konuyu işleyen bütün literatürde, dikkatinizi çekmiş olması gerek, tekeldışı orta ve küçük burjuvazinin kaypak, bir uçtan öbür uca savrulabilen güvenilmez kesimler olduğu belirtilir. Her an emperyalizmle, büyük tekelci burjuvaziyle uzlaşmak, anlaşmak eğilimindedirler. Bundan ötürü tekeldışı burjuvazi söz konusu olduğunda son derece uyanık, son derece ihtiyatlı olmak durumu vardır.

Orta gelişmişlikteki kapitalist ülkelere gelince, bu ülkelerdeki demokratik devrim veya ortak demokratik iktidar sorunu, kapitalizm öncesi toplumlarda görülen, yeralan devrim sorunundan, veya tam gelişmiş kapitalist ülkelerdeki antitekel, antifaşist mücadele sorunundan, iktidar ve devrim sorunundan farklıdır. Çünkü buralarda iki sorun ayrıca ortaya çıkmaktadır, orta gelişmişlere ilişkin olarak: Birincisi tekelleşme ne derecede ilerlemiştir, hangi düzeydedir? Tekellerle tekeldışı burjuvazi arasındaki çelişki ne derecede yaygın ve derin bir çelişki haline gelmiştir? Bu soruların yanıtını vermek gerekir. İkincisi, tarımdaki durum nasıldır? Tarımda hâlâ feodal üretim ilişkileri, değişikliğe uğramakla beraber, hâkim durumda ilişkiler midir? Kapitalistleşme süreci tarım kesiminde ne denli yerleşmiştir, sorularına cevap vermek gerekir.

Türkiye'deki Mücadele Genelinde ve Hâkim Niteliğiyle Anti-Kapitalist Bir Mücadeledir

Güney Amerika ülkeleri söz konusu olduğunda devrim mücadelesi tekellere karşı anti-tekelle ve anti-feodal bir mücadele olarak tanımlanabilmektedir. Ama 1960 işçi partileri ve bilimsel sosyalist partiler konferansının belgesine baktığımız zaman, o ülkelerde dahi mücadelenin kapitalizme karşı mücadeleye dönüştüğü haller ve yerler olduğu belirtilmektedir. Türkiye'ye gelince, o da orta gelişmiş bir ülke olarak, aynı soruların cevaplanmasını gerektiren bir durumdadır. Ama az önce işaret ettiğim Latin Amerika ülkelerinden farklı olarak Türkiye'de mücadele anti-feodal değildir. Anti-feodal kalıntılar vardır, onu inkâr etmiyoruz. Programımızda da belirttiği üzere bu kalıntılar özellikle Doğu ve Güneydoğu'da kendisini göstermektedir. Ama o bölgelerde bile kapitalistleşme süreci gelişmektedir. Türkiye'nin bütününde ise hâkim ilişkiler kapitalist ilişkilerdir. Onun için Türkiye'deki mücadele, genelinde ve hâkim niteliğiyle antikapitalist bir mücadeledir. Türkiye'de 1960'dan beri özellikle, gelişen sanayileşme sonucu tekelleşme de ilerlemiş, tekelleşen şirketler ortaya çıkmıştır, ama hiç kuşkusuz, aynı zamanda tekeldışı bir burjuvazinin de bu gelişme ile beraber palazlandığını ve daha müreffeh yaşam seviyelerine ulaştığını görüyoruz. Enflasyon kuşkusuz en çok büyük sermayeye, tekellere yarıyor, ama tekeldışı burjuvazi içinde de enflasyondan yararlanan, durumunu düzeltten, palazlanan bir kesim görülüyor. Bu koşullarda tekeldışı burjuvazi ile tekeller arasındaki çelişkiyi ve ayrımı daha titizlikle, dikkatle tesbit etmek gereği ortaya çıkıyor.

Şimdi bu sözlerimden tekeldışı burjuvazi demokratik güçlerin ortak cephesine kazanılamaz veya kazanılmasına çalışmamak gerekir, sonucu çıkmaz. Nitekim partimiz, programımız da öyle demiyor. Programımıza baktığımız zaman tam beş sayfanın egemen sınıflar içindeki ayrışım ve çelişkilere hasredilmiş olduğu görülüyor. Bunlar görebildiğimiz, tesbit edebildiğimiz kadarıyla ayrıntılı bir şekilde o programda belirtiliyor ve programımız burjuvazi arasındaki bu çelişkilere faydalanılacağı, mücadelenin yürütülmesinde bunların dikkate alınacağı hususunu gayet açık olarak belirtiyor ve bazı örnekler ortaya koyuyor. Ortak Pazarla üyeliğe karşı çıkmak, yabancı sermayenin ülkemize elini kolunu sallayarak serbestçe gelmesine karşı çıkmak, tarımda büyük gelirlerin vergilendirilmesini istemek gibi ve daha başka hallerde, işçi sınıfının politik hareketinin, partisinin, burjuvaziden gelen bu talepleri destekleyeceği açıkça belirtiliyor. Taleplerde uyumluluk ve süreklilik olduğu hallerde, o süre boyunca eylem ve işbirliği öngörülüyor. Bu tür bir gelişme gerçekleştirilebilirse, elbette o zaman demokrasi cephesinin bir unsuru olarak tekeldışı burjuvazi de orada yerini alabilir. Tekellere karşı mücadelede tekeldışı burjuvazinin desteğini almak önemlidir; hatta bazen yaşamsal bir önem gösterebilir; Şili örneğinde görüldüğü gibi. Şili'de başlatılan devrim sürecinin sonuca, başarılı sonuca ermemesinin bir nedeni, kanımızca temel nedeni, Şili işçi sınıfı partisinin gereken güçte olmaması, birleşik kitlesel hareketi kendi hegemonyası altına alıp onu sosyalist devrim doğrultusunda demokratik görevleri yerine getirme mücadelesinde yönlendirememiş olmasıdır. Ama, belirleyici olmamakla birlikte, Şili'deki durumu o günlerde yakından etkileyen bir unsur da, Şili'de orta burjuvazinin ve küçük burjuvazinin bazı bölümlerinin cephe hareketine kazanılamaması olmuştur. Bu kesim-

lerin cepheye kazanılması önemlidir. Çünkü tekellere karşı olan mücadelede sonuç alınmasını kolaylaştırır. Belirleyici değildir ama, bu aşamada önemli bir etkidir. Yalnız, daha önce belirttiğim gibi, yürütülen mücadelede bu kesime, burjuvazinin bu tekeldışı kesimine karşı çok uyanık ve çok dikkatli olmak zorunluluğu vardır. Kaypaklığı bir an gözden kaçırmamalıdır. Bu anlayışla ancak, tekeldışı burjuvaziyle iş ve güç birliği yapılır ve cepheye kazanılmasına çalışılır.

Gelişmiş ve Orta Gelişmiş Ülkelerde Devrim Süreci Tektir ve Bunun Sınıfsal Adı Proleter Devrimdir

Şimdi bu gelişmiş ve orta gelişmiş ülkelerde devrim konusu ele alındığında şu noktalar ortaya konulmaktadır: Birincisi, birbirinden ayrı, bağımsız iki devrim söz konusu değildir. Devrim süreci tektir. İkinci belirtilen husus, işçi sınıfı öncülüğünde, hegemonyasında yürütülen veya yürütülmesi gereken bir süreçtir. Üçüncüsü, bu devrim sürecinde kapitalizmin egemen sınıfları, egemen sınıfların en egemen kesimleri hedef alınmaktadır. Bu nedenle, devrim sürecinin demokratik devrim aşaması söz konusu ise, demokratik devrim aşamasının sınıfsal hedefleriyle, işçi sınıfının sosyalist devrim hedefleri üstüste çakışmaktadır. Çünkü tekeli burjuvazi, tekeller, kapitalizmin egemen sınıflarının daha da egemen olan kesimleridir. Bir başka deyişle söz konusu halde, devrim sürecinin demokratik aşamasının sınıfsal hedefiyle sosyalist devrimin sınıfsal hedefi üstüste çakışmaktadır.

Şimdi bu tesbitler yapıldıktan sonra, bu devrim sürecinin adı nedir, sorunu ortaya çıkıyor. Bir devrim süreci ki tektir; bir devrim süreci ki orada aşamalar da söz konusu oluyor ama ayrı ayrı devrimlerden söz konusu olmaz; bir devrim süreci ki sınıfsal hedefi proleter devrimin sınıfsal hedefiyle üstüste çakışmaktadır. Bu devrim sürecinin adı nedir? Bunu ortaya koymak lazım. “Tek bir devrim süreci vardır ama iki aşamalıdır. Bir aşaması demokratik devrimdir, öbür aşaması sosyalist devrimdir” ifadesi, -devrim süreci mademki tektir- bu devrim sürecinin adı nedir, sorusunu cevaplamamaktadır. Bu ortada kalmaktadır. Programın mantığına göre bu tek olan, iki ayrı devrimi söz konusu etmeyen, ama iki aşamayı içerebileceği söylenen devrim sürecinin adı, sınıfsal adı proleter devrim olmak icabeder. Ve işçi sınıfı hegemonyasını kurarak, yani kurulan cepheye tam hâkim olup onu yönlendirir, yönetir durumda olarak iktidara gelirse, bu artık sosyalist devrim sürecinin başlangıcı demektir ve devam ettiği sürece sosyalist veya proleter devrim süreci devam ediyor demektir, ta nihai hedefine, sosyalizme geçiş noktasına gelinceye kadar. Ama efendim, diğer müttefikli sınıflarla ve örgütlü cephe kuruluşu içinde hegemonyasını kurarak, işçi sınıfı iktidara geldiği zaman demokratik görevler, dönüşümler kalmışsa ne olur? Şu olur: Bir defa demokratik görevlerden bazıları gündemden düşebilir, işçi sınıfının hegemonyasında bir ittifaklar sistemi biçiminde iktidar alınmışsa. Geriye kalan demokratik görevler sosyalizmin kuruluşuna geçerken, yol üzerinde yerine getirilir, geçer gidilir.

Bu anlamda programımız devrim sürecinin tekliğini ve devrim sürecinin de nihai noktalanması yerinin, hedefinin sosyalist devrim olduğunu belirtmektedir. Ama tekrar ediyorum, bunlardan önce uzun süre, ne kadar uzun süre olur bilemeyiz, demokratik görevlerin yerine getirilmesi, anti-emperyalist, anti-faşist, anti-şovenist

güçler mücadelesinin sürdürülmesi söz konusudur. Bu mücadelenin etkin bir şekilde yapılabilmesi için de bir cephe kurulması doğru olur, buna çalışılmak gerekir.

Geçmişte ve Bugün MDD, SD Tartışması

Şimdi Türkiye’de bu demokratik devrim ve sosyalist devrim üzerinde tâ 1960-1970 arasından başlayarak tartışmanın yürümesi sebepsiz değildir ve bugün bu konu üzerinde durmamız ve bu konu üzerinde dururken tekeldişi burjuvazi konusuna öncelikle eğilmemizin bir nedeni, 61-71 arasında bu tartışma yapılırken gerçekten tartışılan noktanın, devrimin niteliği konusundan çok, işçi sınıfının varlığı ve öncülüğü konusu olmasıydı.

MDD tezinin taraftarı olanlar aslında işçi sınıfının varlığını, etkin bir ölçüde varlığını, işçi sınıfının devrim hareketine öncülük edebileceğini inkâr ediyorlar, işçi sınıfının bağımsız hareketinin görevleri olan görevleri, ondan beklenecek sonuçları, amaçları ara tabakalar adı altında burjuvaziye ve bilhassa burjuvazinin aydın kesimine devrediyorlardı. Ve giderek bu tutum da cuntacılığa kadar vardırıyordu. Bu görüşe ve bu sapkın eğilime karşı Türkiye İşçi Partisi sosyalist devrimin başa alınması gerektiğini, ona bağımlı olarak demokrasi mücadelesinin sürdürülmesi gerektiğini vurguladı. Az önce de işaret ettim, demokrasi mücadelesi, tamam; anti-temperyalist mücadele tamam; ama bu mücadeleler anti-empyralist ve demokratik hedeflerin ufuk çizgisiyle sınırlanıp kapatılmayacaktır, bu mücadeleler dahi daha geniş bir perspektif içinde, sosyalizm ufkuna yönelik olarak yürütülecektir demiştim. Asıl tartışmalar bundan kaynaklanıyordu. 1975’ten sonra UDD hareketi de aynı nitelikteydi; işçi sınıfının legal partisinin varlığı ve varolan partinin işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olma niteliği reddediliyor ve bunun yerine, hep bildiğiniz gibi, CHP kuyrukçuluğu yapılıyordu. CHP iktidara gelecek, belli yasa maddelerini ortadan kaldıracak, demokratik özgürlükler ortamı genişleyecek ve ondan sonra işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi kurulacaktır. Sanki demokrasi mücadelesinde işçi sınıfının politik hareketinin, partisinin, bir görevi yokmuş gibi, demokrasi mücadelesinin başını çekmek görevi dahi işçi sınıfına düşmüyormuş gibi bir tavır alınıyordu. Yani gerek 60 ve 70’lerin arasındaki MDD hareketinde, gerekse 75’den sonraki Birlik ve Dayanışma’nın ileri sürdüğü UDD anlayışı ve hareketinde işçi sınıfının bağımsız sosyalist partisinin görevleri olan görevler, ondan yapılacak beklentiler burjuvaziye aktarılmış bulunuyordu.

Onun için bu konu üzerinde bu kadar hassasız ve bugün de onun için cephe sorunu söz konusu olduğunda aynı hassasiyeti gösteriyoruz, bu tehlikeye ayrıca dikkati çekmek gerektiğini duyuyoruz.

Cephe Konusu Üzerine

Şimdi, denilebilir ki, Program bir işbirliği ve eylem birliğini reddetmek şöyle dursun, öngörüyorsa; demokratik anti-empyralist hedefler etrafında bütün demokratik, ilerici güçlerin eylem birliğini, dayanışmasını öngörüyorsa, bu neden daha sarıh olarak programda belirtilmemiştir? Neden cephe konusu programa alınmamıştır? Şundan dolayı -ve bu söyleceklerimi bir mazeret olarak öne sürmüyorum, bir durumun açıklanması anlamında ileri sürüyorum- 1975’de Parti’nin kuruluşu-

na geçildiğinde, ortada iş ve eylem birliğini gerekli, hatta mümkün kılacak koşullar görülmüyordu. Cephe birliği, bildiğiniz gibi sınıfsal açıdan işçi sınıfının diğer emekçi sınıf ve tabakalarla iş ve güçbirliğine dayanır. Ama cephe bu sınıflararası ortak örgütlenmeyi ve ortak güç ve eylem birliğini ancak örgütler vasıtasıyla yapabilir. Kitleleri, sınıfların bütün kitlesini veya bazı kesimlerini harekete geçirecek manivelalar örgütlerdir. Örgütler vasıtasıyla işçi sınıfının yoksul köylülerle ittifakını kurabilirsiniz. Örgütlenmeler vasıtasıyla işçi sınıfının diğer emekçi kitlelerle, kol ve kafa emekçileriyle güç ve eylem birliği gerçekleştirilebilir. 1975’de böyle örgütler ortada görülmüyordu. Varolan örgütlerin de kitle tabanı yoktu. Kitle tabanı olmayınca, örgütlerle yapılacak iş ve eylem birliği daha ziyade biçimsel olan, gerçek temeline oturmamış ve sonuç vermeyecek olan işbirlikleri olabilirdi. Bu açıdan biz Partimizi kurarken ilk hedefin, yapılması gereken ilk görevin işçi sınıfı içinde öncelikle örgütlenmek, orada kök salmaya başlamak, diğer işçi ve emekçi kesimler içinde çalışıp oralarda bir kitle tabanı oluşturmaya çalışmak olduğu görüşüne vardık. O koşullarda, program iş ve güç birliğine, demokratik cepheye kapalı olmadığı için, bunu ayrıca tasrih etmek gereğini duymadık. Yani, böyle bir programla bunlar olacaktır ama şu an böyle bir güçbirliğini, eylem birliğini, bir cephe örgütlenmesini örmeye başlayacak koşullar yoktur, dedik ve Partinin örgütlenmesini, dediğim gibi, kitlelerde, işçi sınıfında güç kazanmasını, kök salmasını ön plana aldık ve bu suretle işe başladık. Böyle davranmak, güç ve eylem birliği, demokratik bir cephe oluşturulması konusunu ele alıp acık seçik bir biçimde temellendirmemek Program’da bir boşluk yarattı. Bu hata açıklamaya çalıştığım nedenlerden kaynaklanmıştı. Bugünkü tartışmaların kökünde bu boşluk vardır. Program’da bu boşluğu bırakmak bir hata olmuştur. Ayrıca Türkiye İşçi Partisi’nin sözünü ettiğim güçlenmesi konusunda, enternasyonal arenaya açılması, orada kendisini kabul ettirmesi gereği vardı. Kısacası, diğer örgütlerle bir iş ve eylem birliği ve giderek bir cephe örülmesine gitmeden önce Partimizin elle tutulur bir ağırlığı olması, bir önemi olması, kendini kabul ettirebilir olması düşünülüyor, bu yapılmaya çalışılıyordu. Bu arada şöyle bir beklenti de vardı. Solda kurulan beş partinin, zamanla beş parti olmadığı ortaya çıkar, kitle tabanı olan örgütler ile bir güç ve eylem birliği, bir cephe kurma sorunu ele alınabilir ve sorun çözülebilir. Bu konuda yaptığımız bir ikinci hata da, şu oldu. 21 Ekim’de İstanbul’daki Temsilciler Toplantısında söylediğim gibi, Türkiye İşçi Partisi’nin kitlesel potansiyelini yanlış değerlendirdik. Birlik sorunu iki çeşitte ortaya çıkıyordu. Birisi bu hareketin, işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olma iddiasındaki bir hareketin egemen bir hareket haline gelmesi, sürükleyici bir güç haline gelmesi, işçi sınıfı kitlesinin bu örgütlenme etrafında, bu hareket etrafında toparlanması. Görev böyle görülüyordu. Bu anlayış aslında yanlış bir anlayış değildir. Bugün de bu görevden vazgeçmiş değiliz. Türkiye İşçi Partisi’ni Türkiye işçi sınıfının partisi olarak kitlelerde tutturmak, kök saldırmak; Türkiye İşçi Partisi’nin, sol kanat içinde egemen ve sürükleyici güç haline gelmesine çalışmak, gündemden çıkmış değildir, ihmal edilecek bir sorun değildir. Ama bu çalışmalar aynı zamanda diğer örgütlerle, diğer demokratik güçlerle iş ve güç birliğine girişmeyi engellemez, tersine Parti ne derecede egemen bir hareket haline gelirse, ne derecede güçlü bir hareket olursa, güç ve eylem birliği hareketine katkısı da o kadar büyük olur; güç ve

eylem birliğini yönlendirici bir düzeye ulaşabilir, güç ve eylem birliğine ve giderek cepheye kendi damgasını basabilir. Ve bastığı ölçüde de hareketin şansı artar.

Diğer memleketlerdeki duruma da baktığımız zaman, -onu de ele alıp, değinip geçeyim- görüyoruz ki, işçi sınıfı hareketinin, politik hareketinin egemen olduğu, hegemonyasını kurduğu hallerde ve zamanlarda devrimci süreç başarıya ulaşmaktadır. Bu mümkün olmuyorsa, eğer bir pazarlık sonucu, işçi partisinin hegemonyası olmadan bir beraberlik söz konusu oluyorsa, gerçekleşiyorsa, bunun sürekli olması, başarılı sonuçlara ulaşması çok daha büyük tehlike ile karşılaşır. Şili’de bu hal görülüyor; biraz önce değindim, tekrar edeyim, oradaki hareketin başarısızlığında işçi sınıfının partisinin egemen, örgütleyip yönlendirici güç anlayışı esas belirleyici rolü oynamıştır. Ve işçi sınıfı böyle yönetici, birlik hareketine hâkim bir durumda olmadığı için de tekeldışı burjuvazinin cepheye kazanılması tam mümkün olmamıştır. Gelişmiş ülkelerden Fransa’ya baktığımız zaman orada da görüyoruz ki, daha 1930’larda cephe birliği sorunu üzerinde durmuş olan, halk cephesini oluşturmuş ve başarıyla yürütmüş olan Fransa’da, savaş yıllarında ulusal mukavemet hareketinin başını çekmiş ve işgalciye karşı güç birliğini, eylem birliğini gerçekleştirmiş olan Fransa’da bugün bir ortak cephe oluşturulabilmiş değildir. Ortak program çalışmalarını hep biliyoruz. Bu program oluşturularak başarılı bir sonuca geldiği görülürken, programı yenilemek ve günün şartlarına uygun hale getirmek görüşmeleri başladığı zaman, bu görüşmeler başarıya ulaşmadı, kesildi. Ve kesiliş noktası, tekrar dikkatinizi çekeyim, tekellerin kamulaştırılması sorununda oldu; bu noktadan koptu ip.

Sol radikal parti ve sosyalist parti tekellerin kamulaştırılmasının çok dar tutulmasını istediler. Komünist parti ile ortak program oluşturma ilişkilerine girecek kadar ilerici, sola açık olan bu iki partinin tekeldışı burjuvazinin çıkarlarını savunmaları, tekellerin daha geniş ölçüde tasfiyesinden yana olmaları beklenirdi. Ama öyle olmadı. Tekellerle tekeldışı burjuvazi arasındaki çelişki ve sürtüşme, bu iki solcu partiye dahi gerektiğinde anti-tekellere bir tutum aldirtmaya yetmedi. Diğer burjuva partilerinin böyle bir tutum almaları ise hiç beklenemezdi. Üçlü görüşmelerde işçi sınıfının partisi üçlü hareketi yönlendirici, ona egemen duruma gelemedi ve ilişkiler koptu.

Tekrar bizim partimize gelelim. Cephe birliği için çalışmak, onun gerçekleştirilmesi için tüm olanakları ve gücümüzü sonuna kadar kullanarak çalışmak, şu gerçeği, şu görevi dışlamaz, bir kenara itmez; yani işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olarak Partimizi, işçi sınıfı içinde kökleştirmek, emekçi kitleler içinde kökleştirmek, egemen ve sürükleyici güç haline getirmek görevini dışlamaz. Hatta tekleşme dahi bu görevi dışlamaz. Partimiz cephe birliği konusunda, tekleşmeyi esas almaktadır. Bilimsel sosyalist platformda denebilecek üç hareket görmektedir ve işçi sınıfının politik birliğini sağlamak için bu üç hareketin birleşmesi, tekleşmesi hedefini başa almaktadır. Ama bu tekleşme hedefi başa alındığı zaman dahi, Türkiye İşçi Partisi’ni ayrıca güçlendirmek, egemen hale getirmek görevi devam etmektedir; çünkü tekleşme, birleşme meydana geldiği zaman, Türkiye işçi sınıfının partisi olarak tek bir örgüt oluştuğu zaman, bu örgüte Türkiye İşçi Partisi ne kadar kuvvetle damgasını basmış olursa ürün olarak ortaya çıkan tek parti o derecede doğru politik çizgide,

iyi disiplinli, iyi örgütlenmiş bir hareket olur. Bu nedenle tekleşme açısından dahi, kendi partimizin gücünü pekiştirmek, geliştirmek sorunu ortadan kalkmaz.

Ne var ki biz bu konuda yaptığımız tahminde yanıldık. Partimizi 4,5 senede, sol içinde, işçi sınıfı hareketi içinde egemen, sürükleyici, yönlendirici bir güç haline getiremedik. Birinci Büyük Kongre konuşmamda birleşmenin, tekleşmenin bir başka biçimini de belirtmiştim: Egemen hareket haline gelerek, sürükleyici hareket haline gelerek işçi sınıfını toparlamanın yanısıra, aynı çizgide veya birbirine yakın çizgide olan örgütlerin birleşmesi yoluyla da işçi sınıfının politik hareketinin örgütsel tekleşmesi mümkündür. Bu iki çalışmayı birarada yürütebilirdik. Bir yandan, Partimizi güçlendirip egemen, sürükleyici güç haline getirmeye çalışarak, öbür yandan da, tekleşme ufkuna yönelik güç ve eylem birliğini gerçekleştirerek işçi sınıfının ittifakları ve politik hareketinin birliği yolunda mesafe alabilirdik. Ama dediğim gibi, başta 75’de, güç ve eylem birliği yapılacak kitlesel tabanı olan örgütler görülüyordu, onun için bu yola 2-2,5 seneye yakın gitmedik. Ama 77’nin ortalarından itibaren iş ve güç birliği girişimlerine, çalışmalarına da girdik. Bunu yerel örgütlerimiz, illerimiz, ilçelerimiz bilmektedir.

Merkezleri güvenilir görmediğimiz için, merkezlerin Türkiye İşçi Partisi’ne karşı olumsuz bir tavır aldığını gördüğümüz için, güç ve eylem birliği çalışmalarını tabandan, ilçeler, iller seviyesinden başlatmakta yarar umduk. Eğer illerde, ilçelerde, diyelim TSİP’le TİP arasında yakınlaşmalar olursa, bu ikisi ve Birlik Dayanışma arasında somut sorunlarda, somut hedefler etrafında güç ve eylem birliği oluşursa ve bu bir süreklilik kazanırsa; o zaman merkezler düzeyinde de bu birlik hareketinin organize edilebileceğini düşündük. Yoksa merkezden örgütlenmeyi, güç ve iş birliğini merkezden örgütlemeyi gözden kaçırmadık, ilke olarak bunu kabul ettik, ama o zamanki koşullarda bunu mümkün görmedik. Bekledik, alttan çalışmalarla merkezlerin de zorlanabileceği ve karşılıklı bir anlayış çizgisine varılabileceğini umduk.

Merkezi düzeyde güç ve eylem birliğini gözden kaçırmadığımızın bir kanıtı, 1. Büyük Kongre Kararları sonucu CHP’ye tüzel kişi olarak, merkez düzeyinde yaptığımız çağrıdır; bu çağrıdan sonra CHP lideriyle yaptığımız görüşmedir. O görüşmelerde bir anlaşmaya varabilseydik ve diyelim ki, 77 seçimlerinde Meclis’e girebilseydik belli bir sayıda, o zaman CHP ile ortak bir program üzerinden iktidarı paylaşmak söz konusu olabilecekti. İktidarı paylaşmasak bile, CHP’yi destekleyebilme konusunda öneriler götürüp, yine asgari müştereklerde bir anlaşmaya varabilecektik. Böyle bir olasılıkla, böyle bir girişimde bulunduk. Bu da gösteriyor ki, merkezi düzeyde temasları, diyalogları ve giderek eylem ve güç birliğini, giderek cepheyi oluşturmayı bir hedef olarak reddetmiş değiliz. CHP ile görüşmeye giderken de, üzerinde anlaşabileceğimiz müşterek noktaları tesbit ederek gittik; ve burada kendi Demokrasi Bildirgemizde, Programımızda ileri sürdüğümüz kimi talepleri, özellikle dış politikayla ilgili talepleri, biraz daha yumuşatarak, CHP’nin kabul edebileceği bir platform getirmeye çalışarak tesbit etmiştik.

1978’in son aylarında hep bildiğiniz gibi, TSİP ile de merkezler düzeyinde temaslara geçtik. Tekleşme görüşmeleri oldukça ilerledi. Bir aşamaya geldi. Hatta 1 Mayıs’a kadar gerçekleşeceği umudu belirdi. Ama TSİP bu görüşmeleri kesti. Eğer programımız işçi sınıfının dışındaki emekçi sınıf ve tabakaları temsil eden örgütler-

le, güç ve eylem birliğini öngörmeseydi, bir cephenin oluşturulabileceğini öngörmeseydi, ne CHP'ye o çağrıda bulunabilir ve genel başkanıyla görüşme yapabilirdik; ne de 78'in son aylarında TSİP'le temasa geçip, tekleşme sorunlarını görüşebilirdik. Ama tekrar ediyorum, programda bu güç ve eylem birliğinin açık seçik bir biçimde ortaya konulmaması, bir cephe oluşturulması olasılığının ayrıntılarıyla tesbit edilmemesi bir boşluk yaratmıştır; bu yanlış olmuştur, bunu yapmamış olmak şimdiki tartışmaların, bulanıklıkların kaynaklandığı noktadır.

Şimdi cephe konusunun, güç ve eylem birliği konusunun önemini belirttikten sonra, şunu da belirtiyim ki, cephe sorununu çözmek, güç ve eylem birliğini gerçekleştirmek bizim bütün sorunlarımızı çözümlenecek değildir. Şöyle bir abartmaya varmamak gerekir: Tüm zorluklarımız, sorunlarımız, demokratik güçlerin dayanışma ve eylem birliğini öngörüp bir cephe oluşturulmasına geçilmediği içindir, eğilimine düşmemek gerekir. Psikolojik bir eğilimdir. İnsanlar sorunlarla, hele ciddi ve çeşitli sorunlarla karşılaştığı zaman, bunun yükümlülüğünü, sorumluluğunu, belli başlı birkaç nokta üzerinde, hatta çoğu zaman bir nokta üzerinde yoğunlaştırırlar. Her şeyin sebebi o nokta, o olgu olur. Türkçemizde pek tutulmamış olmakla beraber, İngilizceden aktarılmış ve kullanılmaya başlanmış olan “günah keçisi” deyi mi vardır. Belli bir şeyi günah keçisi yapmak demek, bütün sorumlulukları, bütün olumsuzlukları o günah keçisine yüklemektir. Cephe sorunu ne kadar önemli olursa olsun, güç ve eylem birliği ne kadar önemli olursa olsun, bütün sorunlarımızın kaynağı budur denemez ve bu sorunlar çözümlünce diğer sorunlarımız da kendiliğinden çözülecektir, denemez.

Bu günah keçisi psikolojisinin diğer yanı, madalyonun diğer yanı da sihirli bir anahtar aramaktır. “Açıl susam açıl” haline getirmektir. Hani masallarda vardır: Kırk haramiler çaldıkları eşyayı bir hazine halinde bir mağaraya saklarlar. Mağaranın kapısına bir kayayı getirip dayatırlar. Başka hiç kimse mağaraya giremez. Çünkü dünyanın bütün güçleri biraraya gelse o taşı oradan kaldıramaz, ama sihirli bir formül vardır; açıl susam, açıl, denirse o zaman taş açılmaktadır. Güç ve eylem birliğinin bir cephe oluşturulmasının açık seçik bir biçimde Program'a konmamış, belirtilmemiş olması, bütün sorunlarımızın sorumluluğunu üzerine yükleyeceğimiz bir olgu değildir; ve bir demokratik cephe oluşturulmasına girişmekle de tüm sorunlarımız, zorluklarımız çözülecek değildir. Konuyu abartmamak gerekir.

Parti'nin Özgün Sorunları

Partinin, cephe birliği iş ve güç birliği sorunuyla ilişkileri bulunsa da, kendi başlarına da ele alınacak ve çözümlenecek sorunları vardır. Cephe birliği, iş ve güç birliği durumu ilerlese de, olumlu sonuçlara doğru hızlıca yol alsada, çalışma ekiplerini temeline oturtmak, bu ekiplerin sürekliliğini sağlamak, bu ekiplerin işyerlerinde ve mahallerde, özellikle işyerlerinde, işçi sınıfının mücadelesinin manivelaları haline getirmek sorunu vardır ve bu sorun çalışma ekiplerini kendi başlarına ele alıp incelemek, sorunlarına çözüm bulmak görevini önümüze getirmektedir.

Ayrıca Parti'nin genel örgütlenmesinde temel sorunlar vardır. Bir arkadaşımızın kullandığı deyimle -ki o deyi mi ben de daha önce kullanmıştım gerçi- Partimizin örgütlenmesinde adeta eşitsiz bir gelişme kanunu kendisini göstermektedir. Parti-

mizi oluşturan il ve ilçeler topluluğunda gelişkinlik düzeyi farkları, önemli düzey farkları vardır. Hele seçime girme koşulunu yerine getirmek üzere örgütlediğimiz iller ve ilçeler, henüz yerine oturmuş olmaktan çok çok uzaktır. Bu düzey farklılıklarını ortadan kaldırmak, bunu ortadan kaldırmak için ne gibi önlemler alınması gerektiğini çözümlemek; bu, önemli bir sorun olarak ortada durmaktadır.

Aynı biçimde sendikalarda ve demokratik kitle örgütlerinde çalışma sorunu vardır. Bu çalışmalarda şimdiye kadar izlenen davranış çizgisinin yanlış olduğu, bu yanlışlığın düzeltilmesi sorunu vardır. Yani sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin ve mesleki örgütlerin örgütsel bağımsızlığı konusu yanlış anlaşılmış ve bu yanlış anlaşılmaya dayanarak, sendikalarda ve kitle örgütlerinde gereği gibi çalışılmamış, gerekli tutum ve eylem birliği -partililer arasında eylem birliği- her zaman sağlanamamıştır. Bu örgütlerin bağımsızlığı, adeta bu örgütlerde hiç bir Parti çalışması yapılmaması anlamında yorumlanmış ve bu anlayışla hareket edilmiştir.

Aynı şekilde eğitim ve yayın konularında yapacağımız, yapmamız gereken görevler vardır. Eğitimi bütün Parti örgütlerini kapsayacak şekilde örgütlemek sorununuz vardır. Daha sürekli bir eğitim uygulamasına, örgütlenmesine ihtiyacımız vardır. Dört buçuk senede üç merkezi seminer yapılmış olması azdır. Bu merkezi seminerleri birdenbire parti okulu haline dönüştürmesek de, daha düzenli fasıllarla yapılan ve bu anlamda sürekliliği temin edilen bir hale getirmek gerekir. İllerde, ilçelerde eğitim konusunu ele almak lazımdır. Aday üyeler, asli üyeler eğitimi, yönetici kadrolar eğitimi çeşitlendirilmesi yapılması hedefimizdir. Yayınlarımızın düzenli çıkması, içeriklerinin düzeyinin daha da yükseltilmesi, bir basın politikası açısından yayınlarımıza bir bütünlük verilmesi sorunları vardır.

Bu sorunlar, kendiliğinden, cephenin oluşturulmasıyla veya cephenin oluşturulması doğrultusunda güç ve eylem birliğinin gerçekleştirilmesiyle çözümlenecek sorunlar değildir.

Uluslararası Strateji ve Taktiklere Uyulması Demek...

Şimdi sırası gelmişken, bir de uluslararası taktik ve stratejilere ilişkin bazı noktaları belirtmek istiyorum:

Şüphesiz enternasyonalizm, proleter enternasyonalizmi açısından uluslararası strateji ve taktiklere uymak gibi bir sorun vardır. Ama uluslararası taktik ve sorunlara ve uluslararası hareketin diğer konularına ne gibi bir tavırla yaklaşılır sorunu da vardır. Bir defa programımız baştan sona bilimsel sosyalizm teorisine oturtulduğu için, programda bütün analizler bu teorinin ortaya koyduğu öğretiyi, ilkeler açısından ele alınıp ifade edildiği için; programımız bütünüyle enternasyonal hareketin, işçi sınıfının hareketinin kavramlarına, stratejisine, öngörülerine uygundur. Konuşmamın başında belirttiğim üzere, demokratik görevler, demokratik hedefler etrafında güç ve eylem birliği için çalışmak, giderek bir cephe oluşturmak sorunları programda öngörülmüştür. Ama uluslararası taktiklere, stratejiye uymak demek, bu konularda yazılmış olan kitaplarda söylenenlere kelimesi kelimesine uyulması, adeta, programın bu literatürden bir aktarma haline getirilmesi demek değildir. Programlar yapılırken, asla gözden kaçırılmaması gereken temel sorun, temel nokta şudur: Devrimci teoriziz devrim olmaz. Ama bir ülkeye ilişkin devrim teorisi

ve uygulaması, o ülkenin somut koşullarının somut tahlili neticesinde elde edilir. Bu temel kuraldır. Aktarmacılığa, şablonculuğa kesinlikle imkân vermeyen, imkân tanımayan temel bir kuraldır. Programımız da bunu yapmaya çalışmıştır. Programdaki eksiklikler, programda eleştirilecek noktalar olduğu konusunda ileri sürülecek görüşler, ileri sürülecek eleştiriler bu noktayı gözden kaçırmamalıdır. Onun için Parti ve Program'ı eleştirilecekse, bunun, enternasyonal strateji ve taktiklere uyup uymadığı açısından değil, o noktadan değil, Türkiye'deki koşullara, durumlara uyup uymadığı açısından yapılması gerekir. Bu açıdan ise eleştirilecek bir yanı yoktur.

Şüphesiz ulusal durumu ve koşulları dikkate alırken, bunları abartmamak, bunları mutlaklaştırmamak gerekir. Böyle bir mutlaklaştırmayı, ulusal sorunların, koşulların abartılmasını Aybar sapmasında görüyoruz. Aybar'ın sapması, temelinde budur. Ulusal koşullara, Türkiye'nin durumuna uygun strateji ve taktikler tesbit etmenin ötesinde Aybar, Türkiye'nin durumunu mutlaklaştırdı, Türkiye'ye özgü sosyalizm, "Türkiye sosyalizmi" demeye kadar işi vardırı. Bu bir sapmadır. Buna cevaz yoktur. Ama diğer tehlikeli olan nokta da, literatürde okuduklarımızı aynen aktarmak, tek bir virgülünü, noktasını dahi değiştirmeye cesaret edemeden aktarmaya kalkmaktır.

Bu konuda, yani genel yasalarla, ulusal koşullar sorununda 1957 bilimsel sosyalist partileri konferansından sonra yayınlanan bildirideki şu bölümü size hatırlatmak istiyorum:

Bilimsel sosyalizm, sosyalist devrimin genel ilkelerinin yaratıcı bir biçimde uygulanmasını ve sosyalist kuruluşun her ülkenin kendi somut koşullarına dayanmasını zorunlu görür; başka ülkelerin partilerinin politika ve taktiklerinin olduğu gibi kopya edilmesine kesinlikle karşı çıkar. Lenin temel ilkelerin her ulusun kendine özgü niteliklerinin göz önünde bulundurularak uygulanması zorunluluğuna birçok kez işaret etmiştir. Bir proletarya partisinin ulusun özelliklerini görmezlikten gelmesi, onu kaçınılmaz olarak gerçeklerden ve yığınlardan koparır, sosyalizm uğruna önyargularla sınırlandırır; tersine, ulusal özellikleri bahane ederek bu özelliklerin rolünü alabilmesine abartması, bunu saptırması da, sosyalist devrim ve sosyalist kuruluşa ilişkin evrensel bilimsel sosyalist gerçeklerden kopmasına, sosyalist amaca kesinlikle zarar vermesine yol açar. Bu toplantıya katılan partiler, bu her iki eğilimle aynı anda savaşım yürütülmesi gereği üzerinde önemle dururlar. Sosyalist ülkelerin partileri, yukarıda belirtilen evrensel gerçeklerle ülkelerin devrim ve kuruluş pratiklerinde ortaya çıkan özelliklerin birleştirilmeleri, sosyalist devrimi ve sosyalist kuruluşu yöneten genel yasaların ülkelerin somut koşullarına göre yaratıcı bir biçimde uygulamaları, elde ettikleri deneyimleri birbirlerine aktarmaları gerekirliği ilkesine kesinlikle katılmaktadırlar.

Günümüzde, işçi sınıfı ve onun politik hareketi içindeki oportünist eğilimlere karşı yoğun savaşım can alıcı bir önem taşımaktadır. Partilerin saflarında revizyonizm ve dogmatizm dün olduğu gibi bugün de vardır ve evrensel bir olgudur. Dogmatizm ve sektarizm, bilimsel sosyalist teorinin gelişmesine ve bu teorinin değişen koşullara göre yaratıcı bir biçimde uygulanmasına engel olur; somut koşulların incelenmesi, yerini kitaplardan alınmış tümceler ve paragraflar aktarmaya ve bunların yorumlanmasına bırakır; partiyi yığınlardan ayırır. Bir parti sektarizmin kabuğu içine çekilirse ve

halk yığınlarıyla olan bağlarını koparırsa, işçi sınıfına zaferler kazandırmaz.

Dogmatizmi mahkûm eden proleter partiler günümüzde başlıca tehlikenin revizyonizm, ya da başka bir deyişle sağ oportünizm olduğuna inanırlar. Revizyonizm burjuvazinin ideolojisi olup, kapitalizmin korunmasını ya da onarılmasını ister. Bununla birlikte, dogmatizm ve sektarizm de partilerin gelişmelerinin farklı dönemlerinde ayrı ayrı başlıca tehlike haline gelebilirler. Bu nedenle her proleter parti belli bir anda hangi tehlikenin kendisini en fazla tehdit ettiğine kendisi karar verir.

1960 toplantısından sonra yayınlanan belgede de, 1957 belgesinin bu bölümüne atıf yapılmakta ve şöyle denilmektedir:

1957 Deklarasyonu'nda pek doğru olarak belirtildiği gibi, ulusal özelliklerin oynadığı rolün olurundan çok büyütülmesi, bilimsel sosyalizmin sosyalist devrim ve sosyalist kuruculuk hakkındaki ana gerçeğinde gerileme, sosyalizmin genel davasına zarar verir. Bunun yanı sıra, Deklarasyon'da yine pek doğru olarak belirtildiği gibi, bilimsel sosyalizm, sosyalist devrim ve sosyalist kuruculukla ilgili yaratıcı genel ilkelerinin her ülkenin somut tarihsel koşulları gözönüne alınarak uygulanmasını istemekte, bilimsel sosyalist partilerin politika ve taktiklerinin diğer ülkelerce körükörüne kopya edilmesini doğru bulmamaktadır. Ulusal özelliklerin proleter partisince küçümsenmesi, bu partinin yaşamdan, yığınlardan kopmasına yol açabilir. Sosyalizm için zararlı olabilir.

1969 bildirgesinde de bu konu şöyle ele alınmıştır:

Her parti, bilimsel sosyalist ilkeleri izleyerek ve somut ulusal koşulları gözönüne alarak, kendi politikasını tam bağımsızlıkla çizer; aynı zamanda, proleter partilerin farklı çalışma koşulları, pratik görevlerine farklı yaklaşımları, hatta belirli sorunlardaki ayrılıkları, özellikle antiemperyalist savaşımın temel sorunları karşısında kardeş partilerin birleşik uluslararası eylemini engellememelidir.

Bunlar, konuya ilişkin esas belgelerdir. Burada gördüğünüz gibi, ulusal durumları dikkate almadan, kullandığı deyimle “körükörüne” diğer partilerin strateji ve taktiklerini aktarmaya, onları kopya etmeye karşı çıkmaktadır. Ama aynı anda da ulusal koşulların, özelliklerin abartılmasına ve bunun yol açabileceği sapmalara da dikkat çekilmektedir.

1960 belgesinde konumuza ilişkin bir başka ilginç nokta daha vardır. O da, cephe kuruluşundan başka biçimlerde de iş ve güç birliğinin sağlanabileceğidir:

Bugünkü şartlarda, birçok kapitalist ülkede, işçi sınıfı, başta kendi öncüsü olmak üzere, işçi ve halk cephesi şekli veya değişik partiler ve sosyal örgütlerle bulunabilecek başka anlaşma ve politik işbirliği şekilleri altında halkın çoğunluğunu biraraya toplamak, iç savaşsız iktidarı elde etmek ve ana üretim araçlarının halkın eline geçmesini sağlamak olanağına sahiptir.

Başka olanakları göz ardı etmeden, biz Türkiye'de günümüzün koşullarında demokratik bir cephe oluşturulmasını uygun buluyoruz.

Kısacası, bilimsel sosyalizmde bir formülasyon vardır. Sosyalizm gerçekleştiğinde, içerikte sosyalist, biçimde ulusal olacaktır. Bu formülasyon boşuna söylenmiş değildir. Bizim programımızın ortaya koyduğu hedeflerin, öngördüğü mücadelenin, çizdiği stratejinin uluslararası strateji ve taktiklere uymadığı iddiası geçerli değildir. Özetledim sebeplerini. Burada belirtmek istediğim, tekrardan altını çizmek

istediğim nokta şu. Bilimsel teorinin evrensel ilkelerine dayanan strateji ve taktikleri ararak, bunların kendi koşullarımızda ne biçimlerde uygulanacağını tesbit edeceğiz. Yapmamız gereken şey budur.

Son olarak, enternasyonalist harekette bir merkez, yönlendirici bir merkez yoktur. Zaman zaman fikir alışverişinde bulunmak, deneyimleri aktarmak, sorunları görüşüp ortak görüşlere varmak için toplantılar yapılmaktadır. Bu toplantılarda, her işçi sınıfı partisi kendi görüşlerini savunabilmektedir. Hatta 1960 toplantısında ve onun sonucunda çıkan bildirmede de görüldüğü üzere, gerekli gördüklerinde sonuna kadar kendi görüşlerini muhafaza da edebilmektedirler. Ama yine de dünya işçi sınıfı hareketinin bütünlüğü ve birliği korunmakta, enternasyonalist dayanışma sürdürülmektedir.

Türkiye İşçi Partisi Bilimsel Sosyalist Partidir

Enternasyonalizm konusunda bir başka nokta Türkiye İşçi Partisi'nin giderek enternasyonal arenaya açılmasıdır. Bunu bir protokol sorunu olarak görmek ve göstermek yanlıştır. Dünyadaki bilimsel sosyalist partiler ve işçi sınıfı partileri ailesine, hiçbir parti sadece, hatta sadece de değil, hiçbir zaman protokol bakımından kabul edilmezler. Bir protokol sorunu değildir enternasyonalist aileye katılmak. Bu konuda çok dikkatli ve ihtiyatlı davranılır. Eğer bizim partimiz enternasyonal arenada kabul ediliyorsa, kardeşçe bir parti olarak görülüyorsa, bu, Partimiz bilimsel sosyalist bir parti olduğu içindir, bir protokol meselesi değildir. Bu tanınmadan ve kabulden kıvanç duyulması gerekir.

Gerçekten de. Partimiz bilimsel sosyalist bir partidir. 1975'de kurulan Türkiye İşçi Partisi, 1961-71 arası partinin tarihsel devamı olmakla beraber, aralarında farklar vardır. Nitel farklar vardır. Eski Türkiye İşçi Partisi, kuruluşunda bilimsel sosyalist parti olarak kurulmadı, biliyorsunuz. 12 sendikacının ortak girişimiyle kuruldu. Bu kuruluşta kabul edilen kısa program, ilerici diyebileceğimiz, emekten yana, işçiden yana bir programdı. Ama bir bilimsel sosyalist program değildi. Ancak bir sene sonra, sosyalist aydınların katılımıyla ki, Parti bir bilimsel sosyalistleşme sürecine girdi. Ama bu süreçte de bir takım zorluklar vardı. Birincisi; 1960 öncesinden devralınan bir kadrolar topluluğu yoktu. 1960 öncesinden gelen bilimsel sosyalistler vardı, ama bunlar birbiriyle uyumlu, tutarlı bir bütünsellik gösteren bir kadro değildiler, tek tek bireyler olarak şu veya bu ölçüde ve biçimde bilimsel sosyalizmi anlamış kimselerdi. Onun için de bilimsel sosyalistleşme süreci, gerektiği kadar uyumlu ve düzenli şekilde işlemedi. Bilimsel sosyalistleşme sürecinde, gerek Parti içinde, gerekse Parti dışındaki sapkın akımlarla keskin bir mücadele vermek gerekti. 1961-71 dönemi partisinin bilimsel sosyalist parti olması açısından iki büyük zaafı vardı. Birisi örgütsel plandaydı. Şimdi Partimizde olduğu gibi Parti örgütlenmesi çalışma ekipleri temeline oturtulmamıştı. Ancak 4. Kongre'yle birlikte, örgütlerin, Parti örgütlerinin çalışma ekipleri birimlerine oturtulması kararı alındı. 4. Büyük Kongre'de teorik olarak geçerli başka kararlar da alındı. Programın yeniden ele alınması, yeni bir program yapılması öngörüldü. Ama bildiğiniz gibi 4. Büyük Kongre'den birkaç ay sonra partinin kapatılması, 4. Büyük Kongre kararlarının yaşama geçirilmesini önledi.

Örgütsel zaafın yanında programına gelirse, programı genel çizgileriyle o günkü Türkiye koşullarında bilimsel sosyalizme uyan bir programdı, ama genel çizgileriyle. Bilimsel sosyalist teoriye tam oturtulmuş değildi. Bu bakımdan programında da zaafılar vardı.

Bu zaafılarla malûl olan Parti, bu zaafılarla malûl olduğu içindir ki, 1971-75 döneminde kendi örgütsel varlığını koruyamadı. Tek tek kadrolar olarak koruduysa da, bunlar arasında bir dirsek teması bulunduysa da örgütlü olarak varlığını koruyamadı ve Türkiye'nin politik arenasından silindi.

1975'de ise daha kurulurken Parti'nin bilimsel sosyalist parti olarak, işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olarak kurulması konusu, bilinçli bir şekilde ele alındı ve gerek programın bilimsel sosyalist teoriye oturması, gerekse örgütlenme biçimi ile Türkiye işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olma niteliğini gösterdi. Partinin eksiklikleri vardır. Parti dört buçuk yılda kimi hatalar yapmıştır. Partinin çeşitli sorunları vardır, olabilir, öyledir. Ama Parti'nin özünde, esasında bilimsel sosyalist parti olduğu, işçi sınıfımızın bilimsel sosyalist partisi olduğu inkâr edilemez; bunu reddetmek tümüyle Parti'nin inkârı olur.

1971-1975 döneminde ülkenin politik sahnesinden silinmiş olmasının bedelini Partimiz ağır ödedi ve ödüyor. Bu yıllarda, demokrasi mücadelesinin sosyalizm mücadelesinin bir parçası olması, bu ikisinin bütünselliği, işçi sınıfının kendi politik partisi ile demokratik mücadelenin başını çekmesi, onu yönlendirme olgusu ortadan kalktı. Kitlelerin sola doğru demokratik açılımı, bilimsel sosyalist örgütsel bir çıkış yolu bulamadığından, sosyal demokrasiye, CHP'ye yöneldi. Meydanı boş bulan CHP, kolayca demokrasinin, ilericiğin şampiyonu kesilip kitlelerce umut olarak kabul edilebildi.

5 Haziran 1977 seçim sonuçları bu olumsuz gelişmenin ürünüydü. Seçimde o kadar düşük oy almayı beklemiyorduk. Önce bunu toplumsal paniğe dayandırdık, ama asıl nedenin 1971-75 arası Parti hareketinin kopuşu, politik bir boşluğun meydana gelmesi olduğunu anlamakta gecikmedik. O politik boşlukla birlikte eski Türkiye İşçi Partisi'nin kitlelerdeki imajı, kitlesel birikimi neredeyse sona ermişti; 1961-71

Türkiye İşçi Partisi'ni 1975 ve sonrası Türkiye İşçi Partisi'ne bağlayacak bağ o boşluk süresinde kopmuştur, denilecek kadar incelikli zayıflamıştır. Geriye kalan bağ pek de geniş olmayan kadrolar ve onların taşıdığı deneyim birikimidir, bir de hareketin tarihsel sürekliliği, ciddiyeti ve saygınlığıdır.

Şimdi Türkiye İşçi Partisi politik yelpazedeki yerini tam doldurmak, kendi sınıfsal ve politik kişiliğini açıklığa kavuşturup kabul ettirmek uğraşını sürdürmektedir. Bunu başarmak için hem diğer örgüt ve akımlara karşı ideolojik, politik mücadele vermek, hem de faşizme ve emperyalizme karşı onlarla güç ve eylem birliğini gerçekleştirmek, giderek bunu örgütleyip sürekliliğini sağlamak ve politik hareketin tekleşmesini hedef almak durumundadır. Aynı zamanda Partimizin, işçi, emekçi sınıflar, aydın ve gençlik kesimleri içinde kök salıp onları politik mücadeleye sokabilmesi, yönlendirebilmesi için yerine getirilmesi zorunlu, ideolojik, politik ve örgütsel özgün görevleri var. Bütün bunları başarabilmek zor iş ama başarılmayacak iş değildir.

Merkez Yönetim Kurulumuzun açtığı genel tartışma dört buçuk yıllık Parti yaşamımızın bir bilançosunu çıkarma ve onun üzerinde düşünüp belirli sonuçlara varma olanağını sağladı. Bu tartışma kuşkusuz yararlı olmuştur; Partimiz, çalışmalarımız, sorunlarımız ve görevlerimiz konularında bilincimiz daha da berraklaşmıştır. Bu duru bilincimizle sorunlarımızın ve görevlerimizin daha başarılı biçimde üstesinden gelebiliriz.

2. Büyük Kongremizin, Partimizin niteliğine ilişkin olarak aldığı karar bilindiği gibi şöyledir:

Türkiye işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olan Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'nin somut koşullarının bilimsel sosyalist açıdan somut tahliline dayanan programı ve işçi sınıfı partisine özgü tüzüğü ile saptadığı strateji ve uyguladığı taktiklerle, denenmiş kadroları ve başarılı geçmişiyle, işçi sınıfımızın uzun bir tarihi olan politik mücadelesinin günümüz koşullarında örgütlenişidir ve bu mücadelenin yürütücüsü ve geliştiricisidir.

Görevimiz, Partimizin bu niteliğine gölge düşürmeksizin, onu bu niteliği ile geliştirip güçlendirmektir. Bu bizim tarihsel sorumluluğumuzdur, hem kendi işçi sınıfımıza karşı, hem dünya işçi sınıfına karşı. Onurlu, ama ciddi, büyük bir sorumluluk. Sorumluluğumuz ne denli büyük ise, kararlılığımız, özverimiz, döğüşkenliğimiz ve coşkumuz da o denli büyük, sağlam ve dirençli olacaktır.

Türkiye İşçi Partili olmanın sorumluluk ve onuruyla hepimiz görev başına!

Çark Başak, Sayı 73, 1 Mart 1980